

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๔/๒๕๕๖

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ศาลแพ่งสงฆ์คำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฐ. ๑๕๖๖๗/๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม)

สรุปข้อเท็จจริง

ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์ ยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ฐ. ๑๕๖๖๗/๒๕๕๑ โดยมีบริษัท มิวเร็กซ์ จำกัด นายสุริยะ อุบัติศฤงศ์ นายเจริญ อุบัติศฤงศ์ นายยาสีโอะ มิวระ นางสาวทวิศรี อุบัติศฤงศ์ และบริษัท บลูแคนยอนพรอพเพอร์ตี้ จำกัด เป็นจำเลยที่ ๑ - ๖ ตามลำดับ โดยโจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมและจำเลยที่ ๒ - ๖ ในฐานะผู้ค้ำประกัน เพื่อให้ชำระหนี้ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี ขาดลดตัวสัญญาใช้เงิน ค้ำประกัน บังคับจำนองฯ รวมเป็นเงิน ๒,๕๕๕,๔๘๓,๘๗๓.๑๕ บาท ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลาง เพื่อขอฟื้นฟูกิจการของจำเลยที่ ๑ ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการได้ และต่อมาวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ ศาลแพ่งจึงมีคำสั่งว่า เนื่องจากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการของจำเลยที่ ๑ แล้ว ทำให้ศาลต้องงดการพิจารณาในส่วนของจำเลยที่ ๑ ไว้ก่อน ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) จึงให้จำหน่ายคดีชั่วคราวสำหรับจำเลยที่ ๑ เสีย ส่วนจำเลยอื่นเนื่องจากโจทก์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป จึงอนุญาตให้เลื่อนไปนัดสืบพยานโจทก์ต่อ

จำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๔ และจำเลยที่ ๕ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้อง” เห็นว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะนำมาใช้บังคับไม่ได้ สรุปว่า

๑. มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ซึ่งมีความหมายว่าลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน ซึ่งต้องรับผิดชอบในมูลหนี้เดียวกัน และในคดีเดียวกันย่อมต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอกันในกฎหมาย และต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แต่บทบัญญัติของมาตรา ๕๐/๑๒ (๔) บัญญัติให้ศาลงดการพิจารณาคดีในส่วน of ลูกหนี้ แต่ไม่ได้ให้งดการพิจารณาคดีในส่วนของผู้ค้ำประกัน ย่อมถือไม่ได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายให้ความเสมอภาคกันในระหว่างลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน กับถือไม่ได้ด้วยว่าบทบัญญัติดังกล่าวให้ความคุ้มครองลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเท่าเทียมกัน เนื่องจากผู้ค้ำประกันเป็นเพียงบุคคลที่สมัครใจเข้ารับผิดชอบชดใช้เงินแทนเมื่อลูกหนี้ที่ตนค้ำประกันในจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่ต่อโจทก์แต่ไม่เกินวงเงินค้ำประกัน หากการพิจารณาคดีในส่วน of ลูกหนี้ต้องงดไป โดยที่ไม่งดการพิจารณาคดีในส่วน of ผู้ค้ำประกันด้วย ผู้ค้ำประกันก็จะต้องชดใช้หนี้ที่ตนค้ำประกันตามคำพิพากษาต่างๆ ที่ลูกหนี้เป็นผู้รับผิดชอบต่อโจทก์โดยตรง แต่เมื่อการพิจารณาคดีในส่วน of ลูกหนี้งดไปโดยที่ไม่งดการพิจารณาคดีในส่วน of ผู้ค้ำประกันด้วย ผู้ค้ำประกันกลับกลายมาเป็นผู้รับผิดชอบ ศาลก็จะพิพากษาให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ โดยที่ไม่งดการพิจารณาคดีให้ลูกหนี้ชำระหนี้ด้วย ซึ่งผู้ค้ำประกันอาจต้องรับผิดชอบยิ่งไปกว่าลูกหนี้ชั้นต้นที่ขอฟื้นฟูกิจการ และพ้นกำหนดขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ผู้ค้ำประกันก็จะไม่มีสิทธิขอรับชำระหนี้เฝ้าจากลูกหนี้ได้ ผลร้ายก็จะตกแก่ผู้ค้ำประกัน การที่ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันไม่มีความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) บัญญัติไว้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง

๒. มาตรา ๓๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” ความเป็นลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน ถือว่าเป็นความแตกต่างในเรื่อง “สถานะของบุคคล” ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวนี้นี้ เมื่อบทบัญญัติ of มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) of พระราชบัญญัติล้มละลายฯ บัญญัติให้งดการพิจารณาในส่วน of ลูกหนี้ในคดีเดียวกันอันเกิดจากมูลหนี้เดียวกัน ย่อมถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

เพราะบุคคลหนึ่งในสถานะที่เป็นลูกหนี้ได้รับการปฏิบัติโดยการงดการพิจารณาในคดีที่ตนถูกฟ้อง แต่อีกบุคคลหนึ่งในสถานะที่เป็นผู้ค้ำประกันในคดีเดียวกันอันเกิดจากมูลหนี้เดียวกันไม่ได้รับการปฏิบัติโดยการงดพิจารณาคดีในทำนองเดียวกัน การปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกันนี้ต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ของพระราชบัญญัติล้มละลายฯ จึงต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม จึงจะนำมาใช้บังคับมิได้

ข้อพิจารณาเบื้องต้น

กรณีนี้ศาลแพ่งส่งความเห็นของคู่ความซึ่งโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญเพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม จึงนำมาใช้บังคับไม่ได้ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ศาลแพ่งจึงมีคำสั่งให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วให้สำนักงานศาลยุติธรรมนำส่งคำร้องของคู่ความ (จำเลยที่ ๒, ที่ ๔ และที่ ๕) เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยจึงเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ บัญญัติไว้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปได้

ประเด็นการวินิจฉัย

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

สำหรับประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่ นั้น มีความเห็น ดังนี้

ก. พิจารณาทบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นิติสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๑๑ ว่าด้วยค้ำประกัน ซึ่งมาตรา ๖๕๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อันว่าค้ำประกันนั้น” คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้”

จากบทบัญญัติดังกล่าว ลักษณะสำคัญของสัญญาค้ำประกัน มี ๓ ประการ คือ

๑. ผู้ค้ำประกันต้องเป็นบุคคลภายนอก

๒. ต้องมีหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้

๓. ต้องเป็นเรื่องผูกพันตนต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

เมื่อนิติสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกันเข้าลักษณะสำคัญดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างกัน ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ

สิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เมื่อหนี้นั้นถึงกำหนดชำระ หรือเป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ในสัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้นั้น ส่วนลูกหนี้อาจมีหน้าที่ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามกำหนดเวลาและเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขของสัญญาดังกล่าว

สิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกัน

๑. สิทธิของเจ้าหนี้ และหน้าที่ของผู้ค้ำประกัน กล่าวคือ

มาตรา ๖๘๖ บัญญัติว่า “ลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใด ท่านว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้แต่นั้น”

กฎหมายถือเอาเรื่องผิดนัดของลูกหนี้เป็นข้อสำคัญ ถ้าลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้ฟ้องได้ทั้งลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ค้ำประกันผิดนัดหรือไม่ ซึ่งถือเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด

๒. สิทธิของผู้ค้ำประกัน ที่จะยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้

มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “นอกจากข้อต่อสู้ซึ่งผู้ค้ำประกันมีต่อเจ้าหนี้แล้ว ท่านว่า ผู้ค้ำประกันยังอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ด้วย”

กรณีดังกล่าวเริ่มต้นจากสิทธิของลูกหนี้ที่มีต่อเจ้าหนี้ หากลูกหนี้มีข้อต่อสู้ประการใดอันเกิดแต่มูลหนี้นั้น ลูกหนี้สามารถยกข้อต่อสู้ต่างๆ เหล่านั้นขึ้นอ้างกับเจ้าหนี้ได้ เมื่อผู้ค้ำประกันเป็นบุคคลที่เข้าผูกพันตนชำระหนี้แทนลูกหนี้กฎหมายจึงให้สิทธิผู้ค้ำประกันเป็นพิเศษกล่าวคือ นอกจากข้อต่อสู้ต่างๆ ของตนเองตามสัญญาค้ำประกันแล้ว ยังให้สิทธิผู้ค้ำประกันสามารถยกข้อต่อสู้ต่างๆ ของลูกหนี้ที่ตนเข้าค้ำประกันขึ้นต่อสู้ได้อีกด้วย

สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ค้ำประกันและลูกหนี้

เป็นผลภายหลังการชำระหนี้ โดยผู้ค้ำประกันซึ่งชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้แทนลูกหนี้แล้วย่อมมีสิทธิไต่เบี่ยและรับช่วงสิทธิตามมาตรา ๖๕๓

มาตรา ๖๕๓ บัญญัติว่า “ผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ยและการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างไร ๆ เพราะการค้ำประกันนั้น

หนึ่ง ผู้ค้ำประกันย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดามีเหนือลูกหนี้ด้วย”

คำว่า “เพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างไร ๆ เพราะการค้ำประกันนั้น” เช่น ผู้ค้ำประกันลูกหนี้แล้วถูกเจ้าหนี้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ค้ำประกันต้องไปกู้เงินธนาคารมาชำระให้เจ้าหนี้ ค่าดอกเบี้ยที่ผู้ค้ำประกันต้องจ่ายให้แก่ธนาคารก็คือการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายเพราะการค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเรียกเอาจากลูกหนี้ได้ ถ้าเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารร้อยละ ๑๕ ผู้ค้ำประกันก็มีสิทธิเรียกจากลูกหนี้ร้อยละ ๑๕ หรือถ้าผู้ค้ำประกันถูกฟ้องคดี ศาลพิพากษาให้ใช้หนี้และให้ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ด้วย ค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ค้ำประกันจ่ายไป ผู้ค้ำประกันมีสิทธิเรียกจากลูกหนี้ได้

เมื่อพิจารณานิติสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและกำหนดหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้กับผู้ค้ำประกัน และระหว่างผู้ค้ำประกันกับลูกหนี้ไว้อย่างชัดเจน สามารถเรียกร้องและฟ้องให้ศาลบังคับได้เมื่อมีการปฏิบัติหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วนแล้ว

ข. พิจารณาทบบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓

พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ได้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่สำคัญในหมวด ๓/๑ เริ่มตั้งแต่มาตรา ๕๐/๑ ถึงมาตรา ๕๐/๕๐ โดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๑๘ ก วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายในส่วนนี้ก็คือ “เนื่องจากบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราวอันควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน

จากผู้ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสฟื้นฟูกิจการ แต่เนื่องจาก มาตรา ๕๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ บัญญัติให้เจ้าหนี้ที่ยอมให้ลูกหนี้ ก่อหนี้ขึ้นโดยรู้อยู่แล้วว่า ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีสิทธิรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย อันเป็นเหตุให้ ไม่มีสถาบันการเงินหรือเอกชนรายใดยินยอมให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหา สภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว ลูกหนี้จึงต้องตกเป็นบุคคลล้มละลาย ทั้งๆ ที่กิจการของลูกหนี้ อยู่ในสภาพที่จะฟื้นฟูได้หากได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน สมควรที่จะมีบทบัญญัติคุ้มครองการให้ ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มี โอกาสได้ฟื้นฟูกิจการได้ ซึ่งจะช่วยเจ้าหนี้ให้มีโอกาสรับชำระหนี้อย่างเป็นธรรมด้วย อันจะเป็นการ ส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

เหตุผลสำคัญของการฟื้นฟูกิจการของประเทศต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า เพื่อเป็นการช่วยเหลือ มิให้บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินต้องเลิกกิจการและล้มละลายไปในที่สุด ประการที่สำคัญ ก็คือ หากบริษัทเหล่านั้นอยู่ในสภาพที่สามารถจะฟื้นฟูให้กลับมาดำเนินธุรกิจแสวงหากำไรต่อไปได้ตามปกติ แต่ต้องล้มเลิกกิจการ หรือล้มละลายไปย่อมไม่เกิดผลดีต่อประเทศแต่อย่างใด ที่เห็นได้ชัด คือ เกิดสภาพ การว่างงาน ซึ่งหากบริษัทนั้นเป็นบริษัทใหญ่มีคนงานเป็นจำนวนมาก การเลิกกิจการ หรือการล้มละลาย ของบริษัทย่อมก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากแก่สังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะเกิดการสูญเสียทรัพย์สิน ทางธุรกิจ ขาดการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นให้คุ้มค่า เพราะทรัพย์สินของบริษัทต้องถูกขายไปในราคา ที่ไม่สมควรเพื่อประโยชน์ในการแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ นับว่าเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ อย่างหนึ่ง บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายของบริษัทจะได้รับความเสียหายมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะอาจจะไม่ได้รับ ชำระหนี้เลย หรือไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมมีผลกระทบกระเทือนถึงฐานะ ทางการเงินของเจ้าหนี้เหล่านั้นด้วย โดยเฉพาะเจ้าหนี้รายเล็ก ๆ หรือบรรดาเจ้าหนี้ไม่มีประกันอาจจะมีผล ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้ หรือต้องตกอยู่ในสภาพที่มีปัญหาทางการเงินได้เช่นกัน ท้ายที่สุด คือ บรรดาผู้ถือหุ้นของบริษัทก็จะได้รับความเสียหายเช่นกัน เพราะต้องสูญเสียเงินลงทุนไป โดยเปล่าประโยชน์

หลักการสำคัญของการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ที่เกี่ยวข้องกับ เจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน พอสรุปได้เป็น ๓ หัวข้อ ดังนี้

(๑) การยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ และการพิจารณาของศาล มีบทบัญญัติที่สำคัญ คือ
มาตรา ๕๐/๓ บัญญัติว่า “เมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และเป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ถ้ามีเหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ บุคคลตามมาตรา ๕๐/๔ อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีการฟื้นฟูกิจการได้”

องค์ประกอบที่สำคัญของมาตราดังกล่าว คือ ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ เนื่องจากมีทรัพย์สินน้อยกว่าหนี้สิน เป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท มีเหตุอันสมควรในการฟื้นฟูกิจการ เช่น กิจการมีพื้นฐานที่ดี เพิ่งจะขาดทุน เกิดปัญหาทางการเงินเพราะค่าเงิน เป็นแหล่งจ้างงาน เป็นกิจการที่มีประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น ส่วนช่องทางในการฟื้นฟูกิจการ เช่น เป็นกิจการที่จะมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางในอนาคต มีฐานการผลิตที่มั่นคง ได้รับความร่วมมือจากกรรมการและผู้บริหารของลูกหนี้ และเจ้าหนี้ทั้งหลาย อันจะทำให้การฟื้นฟูกิจการสำเร็จได้โดยง่าย เป็นต้น

๒. ผลของการที่ศาลสั่งรับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ

การฟื้นฟูกิจการมีขึ้นเพื่อประโยชน์แก่กิจการของลูกหนี้ให้สามารถดำเนินต่อไปได้และเพื่อให้การฟื้นฟูกิจการดำเนินไปโดยสะดวกและบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้มีการบัญญัติหลักการเพื่อจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอไว้เป็นต้นไป ตามมาตรา ๕๐/๑๒ ที่บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐/๑๓ และมาตรา ๕๐/๑๔ นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอไว้เพื่อพิจารณาจนถึงวันครบกำหนดระยะเวลาดำเนินการตามแผน หรือวันที่ดำเนินการเป็นผลสำเร็จตามแผนหรือวันที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอ หรือจำหน่ายคดีหรือยกเลิกคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการหรือยกเลิกการฟื้นฟูกิจการหรือพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดตามความในหมวดนี้

(๑) ห้ามมิให้ฟ้องหรือร้องขอให้ศาลพิพากษาหรือสั่งให้เลิกนิติบุคคลที่เป็นลูกหนี้ ถ้ามีการฟ้องหรือร้องขอคดีดังกล่าวไว้ก่อนแล้ว ให้ศาลงดการพิจารณาคดีนั้นไว้

(๕) ห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือเสนอข้อพิพาทที่ลูกหนี้ อาจต้องรับผิดชอบหรือได้รับความเสียหายให้อนุญาตศาลพิจารณารื้อถอน ถ้ามูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาล มีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย ในกรณีที่มีการฟ้องคดีหรือเสนอ ข้อพิพาทให้อนุญาตศาลพิจารณารื้อถอนไว้ก่อนแล้ว ใ้ข้ศาลพิจารณาไว้ เว้นแต่ศาลที่รับคำร้องขอจะมีคำสั่ง เป็นอย่างอื่น

๗๑๑

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการฟื้นฟูกิจการของบริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงิน กล่าวคือ เมื่อมีการยื่นคำร้องขอเพื่อให้ศาลสั่งว่าจะอนุญาตให้มีการฟื้นฟูหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องไม่ ให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายใช้สิทธิดำเนินการใดๆ ต่อบริษัทและทรัพย์สินของบริษัทในทางที่เป็นการขัดขวาง ต่อการฟื้นฟู ดังนั้น จึงต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ห้ามไม่ให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ ธรรมดาหรือเจ้าหนี้มีประกันดำเนินการฟ้องร้องเพื่อบังคับชำระหนี้หรือบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอันเป็น หลักประกัน หรือฟ้องล้มละลาย รวมตลอดถึงการห้ามการบังคับคดี และหากกำลังดำเนินการบังคับคดีก็ให้ หยุดดำเนินการต่อไปด้วย ตามมาตรา ๕๐/๑๒ (๕) นอกจากนี้เจ้าหนี้จะเรียกเอาทรัพย์สินคืนจากบริษัท ก็ไม่ได้ ตามมาตรา ๕๐/๑๒ (๘) มาตรการนี้จะก่อให้เกิดสถานะหยุดนิ่งซึ่งจำเป็นหากไม่มีมาตรการนี้ โอกาสของการฟื้นฟูจะไม่มี เพราะบรรดาเจ้าหนี้ต่างก็จะใช้สิทธิของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจจะทำให้ ไม่มีทรัพย์สินเหลือพอที่จะดำเนินการฟื้นฟู

๓. สิทธิของเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกัน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑ ให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ มีบทบัญญัติที่สำคัญ คือ มาตรา ๕๐/๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าหนี้จะขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ก็แต่โดย ปฏิบัติตามวิธีการที่กล่าวไว้ในส่วนนี้ แม้จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นเจ้าหนี้ที่ได้ฟ้องคดีแพ่ง ไว้แล้ว แต่คดีจะยังอยู่ระหว่างพิจารณาก็ตาม ทั้งนี้ ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้พร้อมสำเนาต่อเจ้าพนักงาน พัทธ์กษัตริย์ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งตั้งผู้ทำแผน และให้เจ้าพนักงานพัทธ์กษัตริย์ ส่งสำเนาคำขอรับชำระหนี้ให้ผู้ทำแผนโดยไม่ชักช้า”

มาตรา ๕๐/๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าหนี้อาจขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ ถ้ามูลแห่งหนี้ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ แม้ว่าหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีเงื่อนไขก็ตาม เว้นแต่หนี้ที่เกิดขึ้นโดยฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีหรือหนี้ที่จะฟ้องให้บังคับคดีไม่ได้”

๓.๒ สิทธิของผู้ค้าประกันในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ มีบทบัญญัติที่สำคัญ คือ

มาตรา ๕๐/๒๗ วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้มีสิทธิขอรับชำระหนี้ ตามมาตรา ๑๐๑ อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาที่ตนยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนแล้ว”

มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้ร่วมบางคนถูกพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้ร่วมคนอื่นอาจยื่นคำขอรับชำระหนี้สำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไต่เบียดในเวลาที่ตนยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ไว้เต็มจำนวนแล้ว

บทบัญญัติในวรรคก่อนให้ใช้บังคับแก่ผู้ค้าประกัน ผู้ค้าประกันร่วม หรือบุคคลที่อยู่ในลักษณะเดียวกันนี้โดยอนุโลม”

๓.๓ ผลของการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ มีบทบัญญัติที่สำคัญ คือ

มาตรา ๕๐/๗๕ บัญญัติว่า “คำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการมีผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการได้ เว้นแต่หนี้ ซึ่งเจ้าหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการจะได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว...”

มาตรา ๕๐/๗๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด ตามมาตรา ๕๐/๔๘ มาตรา ๕๐/๕๐ มาตรา ๕๐/๕๒ มาตรา ๕๐/๕๔ มาตรา ๕๐/๕๘ มาตรา ๕๐/๖๘ และมาตรา ๕๐/๗๐ ให้ถือว่า วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอไว้เพื่อพิจารณาเป็นวันที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลายและให้เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ รวมทั้งเจ้าหนี้ในหนี้อื่นที่อาจขอรับชำระหนี้ได้จากมูลหนี้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ศาลได้มีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๕๑ แล้วให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๘...”

มาตรา ๕๐/๓๗ ได้วางหลักไว้ว่าในกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว

(๑) ให้ถือว่าวันที่ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอไว้เพื่อพิจารณา (มาตรา ๕๐/๕) เป็นวันที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการใช้บังคับกฎหมายล้มละลายในกรณีต่างๆ เช่น ตามมาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ และมาตรา ๑๑๖ เป็นต้น

(๒) ให้เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ ซึ่งหมายถึงเจ้าหนี้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๕๐/๒๗ และมาตรา ๕๐/๓๒ และเจ้าหนี้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้โดยไม่ต้องขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการตามมาตรา ๕๐/๖๒ และ

(๓) เจ้าหนี้อื่นที่อาจขอรับชำระหนี้ได้จากมูลหนี้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ศาลได้มีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ เช่น หนี้ค่าตอบแทนผู้ทำแผน เป็นต้น

เจ้าหนี้ทั้งสองประเภทดังกล่าวใน (๒) และ (๓) มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๒ เดือน ตามมาตรา ๕๑ ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการต่อไป ตามมาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๕๓

ก. พิจารณาสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน ตามกฎหมายทั้งสองฉบับ

๑. กรณีของลูกหนี้

ลูกหนี้มีหน้าที่ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ หรือเป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ในสัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้นั้น แต่เมื่อลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และศาลได้มีคำสั่งรับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๑๒ ห้ามมิให้มีการดำเนินการใดๆ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ และห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายในกรณีที่มีการฟ้องคดีไว้ก่อนแล้วให้งดการพิจารณาไว้ เหตุที่กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็เพื่อมิให้บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายใช้สิทธิดำเนินการใดๆ ต่อกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางที่เป็นการจัดขวางต่อการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และด้วยเหตุที่ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว กล่าวคือ มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน ดังนั้น หากไม่มีมาตราดังกล่าว โอกาสของการฟื้นฟูกิจการจะไม่มี เพราะบรรดาเจ้าหนี้ต่างก็จะใช้สิทธิของตน จนอาจเป็นผลให้ไม่มีทรัพย์สินเหลือพอที่จะดำเนินการฟื้นฟูกิจการ

เหตุผลสำคัญของการฟื้นฟูกิจการ ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน แก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาสภาพคล่องทางการเงินชั่วคราว เพื่อให้ลูกหนี้มีโอกาสได้ฟื้นฟูกิจการอันจะเป็น ประโยชน์ต่อสังคมและเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการค้าของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป กล่าวคือ ไม่ทำให้เกิดสภาพการว่างงาน ลูกจ้างของบริษัทจำนวนมากไม่ประสบความเดือดร้อน ธุรกิจที่ติดต่อกัน ในทางการค้ากับลูกหนี้ก็ไม่ประสบสภาวะชะงักงันในทางเศรษฐกิจ ในภาพรวมย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อ เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเมื่อกิจการของลูกหนี้สามารถดำเนินการต่อไปได้เจ้าหนี้ทั้งหลายก็จะมีโอกาส ได้รับชำระหนี้อย่างเป็นธรรม

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ และการพิจารณาของศาล ตามมาตรา ๕๐/๑๐ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ศาลต้องปฏิบัติการไต่สวน เอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐/๓ หากการไต่สวนไม่ได้ความจริงเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ศาล ต้องมีคำสั่งให้ยกคำร้องขอหรือการจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ ตามมาตรา ๕๐/๔๒ กฎหมายกำหนดให้มีการจัดทำแผนอย่างละเอียด กำหนดขั้นตอน และกระบวนการในการดำเนินการไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินการของผู้บริหารแผน และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศาลในการตรวจสอบ การดำเนินการนั้นได้ นอกจากนี้ ศาลจะต้องมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผนนั้นด้วย ตามมาตรา ๕๐/๕๘ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายมีบทบัญญัติที่รัดกุม มุ่งให้ความคุ้มครองมิให้มีการยื่นคำร้องขอโดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบ และมีวัตถุประสงค์สุดท้าย เพื่อให้การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ประสบ ผลสำเร็จอย่างจริงจัง ดังนั้น แม้ลูกหนี้จะมีความผูกพันต่อเจ้าหนี้ในการชำระหนี้ตามสัญญาเดิมก็ตาม แต่ถ้ายกเลิกการดำเนินการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ทั้งหมด และเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจ ของประเทศ ดังนั้น การนำมาตรการตามบทบัญญัติมาตรา ๕๐/๑๒ (๔) มาใช้บังคับ จึงเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นผลห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้และห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้ เป็นคดีล้มละลาย

๒. กรณีของเจ้าหนี้

๒.๑ สิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้

เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญาเดิม แต่เมื่อกิจการของลูกหนี้เป็นไปตามที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอ

ให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ไว้เพื่อพิจารณาแล้ว เจ้าหนี้ย่อมต้องห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา ๕๐/๑๒ (๔) แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ได้ให้ความคุ้มครองเจ้าหนี้ในสิทธิตามสัญญาเดิมดังกล่าว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐/๒๖ และมาตรา ๕๐/๒๗ กล่าวคือ เจ้าหนี้มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการในมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการได้ และเมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด การให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ยังคงมีอยู่ต่อไป แม้ภายหลังศาลมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ตามมาตรา ๕๐/๓๕ หรือศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของลูกหนี้เด็ดขาด ตามมาตรา ๕๐/๓๗

๒.๒ สิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้กับผู้ค้ำประกัน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๖ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ กล่าวคือ เจ้าหนี้ฟ้องได้ทั้งลูกหนี้และผู้ค้ำประกัน โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ค้ำประกันผิดนัดหรือไม่ เมื่อมีการฟ้องลูกหนี้และผู้ค้ำประกันให้ชำระหนี้ก็เท่ากับว่าเจ้าหนี้ได้ใช้สิทธิตามมาตรา ๖๘๖ แล้ว และเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๖๘๐ วรรคหนึ่ง การเข้ามาค้ำประกันผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ของผู้ค้ำประกัน เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นั้น เห็นว่า มีผลอย่างสำคัญทำให้เจ้าหนี้ตัดสินใจให้ลูกหนี้กู้ยืมเงิน หรือตัดสินใจกระทำนิติกรรมอย่างใด ๆ กับลูกหนี้ และเมื่อมีการขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และเจ้าหนี้ต้องห้ามมิให้ดำเนินคดีแพ่งกับลูกหนี้ เจ้าหนี้จึงชอบจะใช้สิทธิของตนเองตามสัญญาค้ำประกัน กล่าวคือ ดำเนินการฟ้องผู้ค้ำประกันต่อไป

๓. กรณีของผู้ค้ำประกัน

๓.๑ สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ค้ำประกันกับเจ้าหนี้

ผู้ค้ำประกันมีหน้าที่ต่อเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังกล่าวมาแล้วในข้อ ๒.๒ กล่าวคือ จะต้องชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ เพราะในกรณีที่มีการขอให้ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เจ้าหนี้ต้องห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ค้ำประกันย่อมมีสิทธิยกข้อต่อสู้ทั้งปวง กล่าวคือ ข้อต่อสู้ของตนเองตามสัญญาค้ำประกัน และสามารถยกข้อต่อสู้ต่างๆ ของลูกหนี้ที่ตนเข้าค้ำประกันขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ได้

๓.๒ สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ค้าประกันกับลูกหนี้

ผู้ค้าประกันซึ่งได้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้แทนลูกหนี้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะไล่เบียดเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายและเสียหายไปอย่างไรๆ เพราะการค้ำประกันนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ สิทธิไล่เบียดของผู้ค้ำประกันดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๒๗ วรรคสอง และมาตรา ๑๐๑ กล่าวคือ ผู้ค้ำประกันอาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับจำนวนที่ตนอาจใช้สิทธิไล่เบียดในเวลา ภายหน้าได้ และเมื่อผู้ค้ำประกันได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนด การให้ความคุ้มครองสิทธิ ดังกล่าวยังคงมีอยู่ตลอดไป แม้ภายหลังศาลมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการ ตามมาตรา ๕๐/๗๕ หรือ ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด ตามมาตรา ๕๐/๗๗ ผลก็คือ ผู้ค้ำประกันมีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับจำนวนที่ตนอาจต้องชำระให้กับเจ้าหนี้ตามสัญญาค้ำประกัน และแม้ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการเพราะเหตุการฟื้นฟูกิจการได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จตามแผน หรือไม่สำเร็จตามแผน ผู้ค้ำประกันซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการก็ยังมีสิทธิ ดังกล่าว ตามมาตรา ๕๐/๗๕ หรือแม้ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้ ผู้ค้ำประกัน ซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ ก็มีสิทธิตามมาตรา ๕๐/๗๗ คือ ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๕๑ เพื่อดำเนินการต่อไปตาม มาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ

ตามคำร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) บัญญัติให้ศาลงด การพิจารณาคดีในส่วนของลูกหนี้ แต่ไม่ได้ให้งดการพิจารณาคดีในส่วนของผู้ค้ำประกัน จึงเป็น บทบัญญัติที่ไม่ให้ความเสมอภาคระหว่างลูกหนี้กับผู้ค้ำประกัน และไม่ให้ความคุ้มครองลูกหนี้ และ ผู้ค้ำประกันอย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งถือว่า เป็นการเลือกปฏิบัติในเรื่องสถานะของบุคคล บทบัญญัติ ดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ คนชาวไทย ให้นักคนมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ประกอบกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ในส่วนที่

เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกันดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา ๕๐/๑๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เพราะหากไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว ลูกหนี้ ซึ่งมีหนี้สินล้นพ้นตัว ย่อมไม่มีโอกาสที่จะได้รับการฟื้นฟูกิจการ เพราะบรรดาเจ้าหนี้ต่างก็จะใช้สิทธิของตน จนอาจเป็นผลให้ไม่มีทรัพย์สินเหลือพอที่จะดำเนินการฟื้นฟูกิจการ จึงจำเป็นต้องห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้และห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายในส่วนของนิติสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้ และผู้ค้ำประกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิฟ้องคดีเพื่อให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ตามสัญญาผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ผิดนัด ผู้ค้ำประกันก็มีสิทธิยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ และของตนเองขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้ได้ ซึ่งหากผู้ค้ำประกันต้องชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้แทนลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมมีสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ย และเพื่อการที่ต้องสูญหายและเสียหายไปอย่างไรๆ เพราะการค้ำประกันนั้น และสิทธิไต่เบี่ยดังกล่าวของผู้ค้ำประกัน ก็ได้รับความคุ้มครองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๒๗ วรรคสอง และมาตรา ๑๐๑ กล่าวคือ ผู้ค้ำประกันมีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับจำนวนที่ตนอาจต้องชำระให้กับเจ้าหนี้ตามสัญญาผู้ค้ำประกัน และแม้ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการเพราะเหตุการฟื้นฟูกิจการได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จตามแผนหรือไม่สำเร็จตามแผน ผู้ค้ำประกันซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ ก็ยังมีสิทธิดังกล่าวตามมาตรา ๕๐/๗๕ หรือแม้ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดของลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการ ก็มีสิทธิตามมาตรา ๕๐/๗๗ คือยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา ๕๑ เพื่อดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ดังนั้น เมื่อพิจารณากฎหมายทั้งสองฉบับจะเห็นได้ว่า กฎหมายให้ความเสมอภาคกัน ในระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และผู้ค้ำประกัน และแม้มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) จะห้ามมิให้เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ และห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย ซึ่งเป็นผลให้เจ้าหนี้ ต้องฟ้องผู้ค้ำประกันแต่ฝ่ายเดียวอันเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้แทนลูกหนี้ และมีสิทธิไต่เบี่ยลูกหนี้ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ยังคงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ให้มีสิทธิขอรับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการสำหรับจำนวนที่ตนได้ชำระให้กับเจ้าหนี้รวมทั้งดอกเบี้ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายและเสียหายไปอย่างไร้ เพราะการค้ำประกันนั้น และการให้ความคุ้มครองสิทธิได้เบี่ยงซึ่งได้รับอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ในการฟื้นฟูกิจการก็ยังคงมีอยู่ต่อไป แม้ภายหลังศาลมีคำสั่งยกเลิกการฟื้นฟูกิจการเพราะเหตุการณ์ฟื้นฟูกิจการได้ดำเนินการเป็นผลสำเร็จตามแผน หรือไม่สำเร็จตามแผน หรือแม้ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันก็ยังมีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ หรือหากการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เป็นผลสำเร็จ ลูกหนี้ก็จะกลับมามีความสามารถชำระหนี้ได้อันจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันอย่างเสมอกัน ดังนั้นจึงเห็นว่า มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม บัญญัติเรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ การกระทำที่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัตินั้น ได้แก่ การปฏิบัติที่แตกต่างกันต่อบุคคลที่มีฐานะหรือข้อเท็จจริงที่เหมือนกัน เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงของลูกหนี้กับผู้ค้ำประกัน จะเห็นได้ว่า การที่เจ้าร้องขอให้ศาลมีคำสั่งฟื้นฟูกิจการของบุคคลใด บุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา ๕๐/๓ เพราะหากขาดคุณสมบัติเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ศาลก็จะมีคำสั่งให้ยกคำร้องขอตามมาตรา ๕๐/๑๐ เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องจึงเห็นได้ว่า ผู้ค้ำประกันมิได้มีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๐/๓ จึงต้องถือว่าผู้ค้ำประกันมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันกับลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งให้รับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการ และงดการพิจารณาคดี ดังนั้น การที่ศาลงดการพิจารณาคดีของลูกหนี้ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๕๐/๑๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ จึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม จึงเห็นว่า มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๕๐/๑๒ (๔) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งและวรรคสาม แต่ประการใด

นายพันธ์ จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ